

Justitiedepartementet
Straffrättsenheten (L5)
103 33 Stockholm

Ju.L5@regeringskansliet

Yttrande över Straffrättsliga åtgärder mot terrorismresor (SOU 2015:63)

Sammanfattning

Åklagarmyndigheten tillstyrker i huvudsak utredningens förslag, men har kommentarer och synpunkter i följande avseenden.

Internationella åtaganden och svensk rätt

Terrorism är en internationell företeelse. En effektiv bekämpning av terrorism kräver därför internationella och gemensamma lösningar. En grundförutsättning är att den nationella strafflagstiftningen är modern, ändamålsenlig och rättssäker. Brister i en stats lagstiftning kan få stora konsekvenser för det internationella samarbetet. Den svenska lagstiftningen måste därför på ett tydligt sätt uppfylla de krav som ställs på det nationella regelverket.

Lagändringarna föreslås för att Sverige, dels ska leva upp till de krav på straffrättslig reglering för att förhindra och bekämpa terrorism som ställs i FN:s säkerhetsråds resolution 2178 (2014), dels för att uppfylla de krav som Financial Action Task Force (FATF) uppställer för bekämpning av terrorism. Delbetänkandet är mycket väl genomarbetat och förslagen väl avvägda. Det anges tydligt vilka åtaganden som Sverige har och vilka ändringar som krävs i svensk rätt för att Sverige ska anses ha uppfyllt sina internationella åtaganden.

Åklagarmyndigheten menar att förslagen därmed uppfyller de krav som ställs på att skapa en modern, ändamålsenlig och rättssäker nationell strafflagstiftning på området.

En ny straffbestämmelse om mottagande av utbildning för särskilt allvarlig brottslighet – 5 a § rekryteringslagen

Förslaget, att inte bara den som utbildar utan även den som mottar utbildning för särskild allvarlig brottslighet ska kriminaliseras, råder bot på nuvarande diskrepans i lagstiftningen att bara en part i ett gemensamt handlande begår brott. Kongruens och förutsägbarhet skapas genom den föreslagna straffbestämmelsen. Åklagarmyndigheten delar utredningens bedömning att självutbildning inte ska kriminaliseras och finner att utredningen väl avvägt och motiverat vilka handlanden som ska vara straffbara.

Nya straffbestämmelser om terrorismresor – 5 b rekryteringslagen och 3 a § finansieringslagen

Förslaget i 5 b rekryteringslagen innebär att försök, stämpling och förberedelse till terrorismresa inte kriminaliseras. FN:s säkerhetsråds resolution ställer krav på att även försök till terrorismresa kriminaliseras. I betänkandet anges som skäl att inte kriminalisera försöksbrott att brottet fullbordas i ett tidigt skede. Av utredningen framgår att brottet är fullbordat redan vid resans påbörjan, dvs. vid en tidpunkt som annars i det närmaste är att anse som försökspunkten. Mot den bakgrunden måste Sverige, precis som framgår av utredningen, anses ha uppfyllt sina åtaganden enligt FN:s säkerhetsråds resolution. Ur ett legitimitetsperspektiv ska kriminalisering inte heller göras på ett sätt som kan framstå som onödigt. Möjligtvis kan tillämpningssvårigheter uppstå eftersom det av den föreslagna lagtexten kan vara svårt att utläsa den tidiga fullbordanspunkten. Åklagarmyndigheten finner därför att det kan finnas skäl att överväga lagtextens utformning. Ett förslag är att byta ut ”reser” till ”påbörjar resa”.

Att visa syftet med en terrorismresa är i sig komplicerat. Detta försvåras ytterligare om resan sker till en plats där en väpnad konflikt pågår eftersom det är svårt att ta reda på om personen reser dit för att vara kombattant eller terrorist. Svårigheten kan leda till att möjligheten att tillämpa de föreslagna straffbestämmelserna i praktiken blir mycket begränsad. I betänkandet redogörs för att det kan finnas tillämpningssvårigheter när personer deltar i en väpnad konflikt inom ramen för en terroristorganisation och frågan är därför föremål för fortsatt analys (Kommittédirektiv 2015:61). Det är viktigt att den fortsatta utredningen kommer till klarhet i frågan och som förutskickats analyserar behovet av ytterligare kriminalisering.

En ny straffbestämmelser om finansiering av terrorism – 3 § första stycket andra punkten finansieringslagen

Den föreslagna straffbestämmelsen innebär ett långtgående straffansvar där understödandet av vissa organisationer och personer kriminaliseras. Det är viktigt vid avgränsning av det straffbara området att se till att bibehålla rättssäkerheten och individens rätt till frihet men ändå möjliggöra en effektiv bekämpning av det allvarliga samhällshotet som terrorism innebär.

Det har skett en utveckling där terroristorganisationer vill skapa sig en statsliknande struktur och därför lägger pengar på en uppbyggnad av en sådan och inte bara själva terroristhandlingarna. Det måste i det närmaste anses vara straffritt i dagsläget att lämna pengar för en terroristorganisations samhällsuppbyggnadsverksamhet trots att syftet i förlängningen är att kunna begå terroristbrott. Den föreslagna nya straffbestämmelsen om finansiering av terrorism måste mot den bakgrunden anses vara nödvändig för att Sverige på ett effektivt sätt ska kunna bekämpa terrorism. I utredningen har väl avvägda val gjorts för att kriminaliseringen även ska hålla de högt ställda krav som finns på rättssäkerhet och individens rätt till frihet. Åklagarmyndigheten delar därför utredningens förslag, dels att kriminalisering måste ske, dels valet av straffbestämmelsens utformning.

Av författningskommentaren till 3 § finansieringslagen lämnas exempel på när överföringar eller utbetalningar *inte* omfattas av straffansvaret. Undantagen gällande skäligen ersättning för arbete och utförda leveranser kan uppfattas som långtgående. Åklagarmyndigheten ser att tillämpningssvårigheter kan uppstå och finner det därför önskvärt med ett förtydligande i detta avseende.

Utökade möjligheter till hemliga tvångsmedel

Åklagarmyndigheten tillstyrker de utökade möjligheterna till tvångsmedel och vill understryka vikten att vid denna typ av brottslighet ha långtgående möjligheter till hemliga tvångsmedel. Utan sådana är förutsättningarna att kunna hindra och utreda gärningarna mycket begränsade. Brotten är ytterst samhällsfarliga och det är viktigt att på ett tidigt stadium kunna förhindra dessa.

Konsekvenser

Säkerhetspolisen beräknas få en ökad arbetsbelastning. Förslaget innebär en utvidgad kriminalisering och att gärningar kriminaliseras i ett tidigt stadium. Mot bakgrund av detta talar mycket för att även Åklagarmyndigheten får ökade kostnader för förundersökningsledning på Riksenheten för säkerhetsmål. Dessa torde dock kunna finansieras inom befintliga anslag.

I detta ärende har riksåklagaren Anders Perklev beslutat. Kammaråklagare Karin Sigstedt har varit föredragande. I ärendets handläggning har även överåklagaren Thomas Häggström deltagit. Synpunkter har inhämtats från chefsåklagaren Agnetha Hilding Qvarnström vid Riksenheten för säkerhetsmål.

Anders Perklev

Karin Sigstedt